

Pesukim

1. Vayikra 19:35-37

35 לה לא-תעשו עול, במשפט, במדה, במשקל ובמשורה. **35** Ye shall do no unrighteousness in judgment, in meteyard, in weight, or in measure.

36 לו מאזני צדק אבני-צדק, איפת צדק והין צדק--יהיה לכם: אני יהוה אלהיכם, אשר-הוצאתי אתכם מארץ מצרים. **36** Just balances, just weights, a just ephah, and a just hin, shall ye have: I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt.

37 ושמרתם את-כל-חקתי ואת-כל-משפטי, ועשיתם אתם: אני, יהוה. {פ} **37** And ye shall observe all My statutes, and all Mine ordinances, and do them: I am the LORD. {P}

2. Devarim 25:13-16

13 יג לא-יהיה לך בכיסך, אבן ואבן: גדולה, וקטנה. **13** Thou shalt not have in thy bag diverse weights, a great and a small.

14 יד לא-יהיה לך בביתך, איפה ואיפה: גדולה, וקטנה. **14** Thou shalt not have in thy house diverse measures, a great and a small.

15 טו אבן שלמה וצדק יהיה-לך, איפה שלמה וצדק יהיה-לך--למען, יאריכו ימיה, על האדמה, אשר-יהוה אלהיך נתן לך. **15** A perfect and just weight shalt thou have; a perfect and just measure shalt thou have; that thy days may be long upon the land which the LORD thy God giveth thee.

16 טז כי תועבת יהוה אלהיך, כל-עשה אלה: כל, עשה עול. {פ} **16** For all that do such things, even all that do unrighteously, are an abomination unto the LORD thy God. {P}

Chazal

3. Sifra Kedoshim 8:5

דט לא תעשו עול במשפט

אם לדין כבר הדין אמור אם כן למה נאמר לא תעשו עול במשפט במדה ובמשורה מלמד שהמורד נקרא דיין. שאם שיקר במדה קרוי עול שנאוי ומשוקץ. חרם ותועבה. וגורם לחמשה דברים. מטמא את הארץ. ומחלל את השם. ומסלק השכינה. ומפיל ישראל בחרב. ומגלה אותם מארצם:

How is this Different from Stealing?

4. Talmud Bavli, Bava Metzia 61b

א"ל רב יימר לרב אשי לאו
דכתב רחמנא במשקלות למה לי א"ל
לטומן משקלותיו במלח היינו גזל מעליא
הוא לעבור עליו משעת עשייה

5. Sefer Hachinuch, Mitzvah 258

שלא להונות במדות וכל המדות בכלל

(א) שלא להונות במדות הלח והיבש ולא במאזנים, ובכלל מדות הוא גם כן מדידת הקרקעות, וכל דבר הנמדד בין בני אדם, כגון בגדים, שנאמר [ויקרא י"ט, ל"ה] לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה. ופירושו זכרונם לברכה [ב"מ ס"א ע"ב] כי משורה היא מדת הלח והיבש, והיא מדה קטנה ביותר, שהיא אחד מל"ג בלוג. ולמדנו מכאן כי התורה הקפידה על המדות בכל שהוא, כלומר שאע"פ שבשאר גזלות לא תקפיד התורה אלא בפרוטה, (ב) בענין המדות תקפיד בכל שהוא.

6. Minchas Chinuch, Seif Katan 2

(ב) בענין המדות כו'. ד"ז חידוש הוא ואינו מבואר בר"מ ובש"ס וגבי גנבה וגזילה כ' הר"מ דהגוזל ש"פ עובר בל"ת וכן בפ"א מה' גניבה דכן גזה"כ גבי ממון כי שיעורים הל"מ צריך שיהי' ש"פ ופחות מזה אינו אלא ח"ש ער"מ גבי גזלה וגנבה וכאן לא כ' בפ"י דסמך אדלעיל וכן כאן בודאי צריך שיהי' ש"פ לענין הל"ת הזה ובפחות אינו רק איסור תורה ואי כדעת הרמ"ח דהכא חידשה תורה דאף בפחות מש"פ עובר על הל"ת א"כ מאי מקשה ש"ס ב"מ לאו במשקלות ל"ל ולילף מגזל ומהנהו הא גזל וריבית א"ע אלא בש"פ ע"כ חידשה תורה לאו במשקלות דעובר בח"ש

7. Even Ha'Ezel, Hilchos Geneivah 7:1

והנראה צדק דכיון דטיקר איסור דמשקלות כו"ז נשעב
שמודד או ששוקל כדכתיב לא תעשו עול במשפט.
ודרשו חז"ל בספרה וכן כו"ז נשעב שמודד נקרא דיין, וא"כ
לא דמי כאן לדין גזל דאינו חייב בתשלומין צפחות משו"פ, דכתיב
נשעב שמודד או שוקל צמד ומשקל חסר עוד לא עשכ שום
מעשכ גזל דנאמר דמכ דעצד עצד ואינו חייב לשלם, דכין
ששקל קודם שלקח מעות בין שלקח מעות מקודם או דאפי' צדי"ח
עכ"פ עוד לא עשכ שום מעשכ גזל וכשמכר יכול להוסיף
וכשלקח יכול שלא ליקח כולו או להוסיף מעות, ולכן אכתי כו"ז
לכתחלה ניתן לתשלומין עד שיתן המקח ויקח כמעות או להיפוך,
ולכן כו"ז לאו שניתן לתשלומין אפי' צפחות משו"פ.

Honest Words

8. Talmud Bavli, Bava Metzia 49a

רב כהנא יהבי ליה זוזי אכיתנא, לסוף אייקר כיתנא. אתא לקמיה דרב. אמר ליה: במאי דנקיטת זוזי - הב להו, ואידך - דברים נינהו, ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה. דאיתמר; דברים, רב אמר: אין בהן משום מחוסרי אמנה, ורבי יוחנן אמר: יש בהם משום מחוסרי אמנה. - מיתיבי, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: מה תלמוד לומר +ויקרא י"ט+ הין צדק? והלא הין בכלל איפה היה? אלא לומר לך: שיהא הן שלך צדק, ולא שלך צדק! - אמר אביי: ההוא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב.

...

מי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: האומר לחבירו מתנה אני נותן לך - יכול לחזור בו. - יכול, פשיטא! - אלא: מותר לחזור בו. - אמר רב פפא; ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת, דסמכא דעתייהו.

9. Rashi, ad loc.

שלא ידבר אחד צפה כו' - צעשה שהוא אומר הדבור לא יהא צדעתו לשנות, אבל אם נשתנה השער לאחר זמן והוא חוזר בו לפי שינוי השער - אין כאן חסרון אמנה.

10. Rif, Bava Metzia 29a

איתמר דברים רב אמר אין בהם משום מחוסרי אמנה ורבי יוחנן אמר יש בהם משום מחוסרי אמנה ואף רבי יוחנן לא אמר אלא במתנה מועטת משום דסמכא דעתייהו אבל במתנה מרובה דלא סמכא דעתייהו לא והלכתא כר' יוחנן תניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר מה ת"ל והין צדק והלא הין בכלל איפה אלא שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק ופירשה אביי שלא ידבר אחת בפה ואחת בלב.

11. Baal Ha'Maor, Bava Metzia 29a, Dapei HaRif

ומה שכתב הרי"ף ז"ל בהא עניינא דמחוסרי אמנה תניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה מה תלמוד לומר והין צדק וכו' ופירשה אביי שלא ידבר אחת בפה ואחת בלב. תמיהא מילתא כיון דפסק כרבי יוחנן למה ליה למכתבה לדאביי ואביי למדחיה לרבי יוחנן הוא דאתא ולסיועיה לרב אלא יש לומר שמא כתבה ללמוד ממנה למתנה מרובה לרבי יוחנן שמותר לחזור בו^(*).

12. Milchamos Hashem, Bava Metzia 29a, Dapei HaRif

ועוד ומה שכתב הרי"ף ז"ל בהאי עניינא דמחוסרי אמנה תניא א"ר יוסי וכו' ובגמרא דילן פליגי. אמר הכותב: דעתא קלישתא קא חזינא הכא דכיון דאסיקנא צמתנה מרובה לא אמרה רבי יוחנן קשיא צרייתא דקרא דכתיב הן שלך יהא נדק לא מפליג צין מועטת למרובה דכל כי האי גוונא ליכא לאוקמי קרא דאטו מועטת כתיב וכדאקשינן צפסחיס צפרק כל שעה (לו). מידי צלצד כתיב ועוד (שס כג.) מידי [ואין] דצר אחר כתיב ואמרינן (שס לו:) אין לחס אלא האפוי צתנור מעיקרו דכתיב ואפו עשר נשים לחמכס וגו' ואקשינן מידי מעיקרו כתיב^(**) והרבה כיונא צו צתלמוד.

אכן נראה לפי המצואר דהא דדברים יש צדק משום
מחוסרי אמנה דכתיב הין צדק שיכח בן שלך צדק
ולאו שלך צדק, דזכ אינו רק מלוב וחיוב כמוטל עליו
לקיים את דבריו, אלא דיש צדק קנין דהוי בכלל דברים
בנקיטת צדמיר, איכ הא דהחזר צו הוא מחוסר אמנה
זה לא משום שאינו מקיים את דבריו, אלא משום דכתיב
זה שכוח חוצר צו הוא מפקיע את זכות הקנין שיש לחצירו
צמחנה מועטת. ואשר ע"כ נראה דגם כשמת הנותן יש
היוצ על היורשים לתת את הממנה, ואם חזרו צדק הם
צכלל מחוסרי אמנה שברי הם מפקיעים את זכות הקנין
שיש למקבל צמחנה מועטת.

ואשר נראה בזה, דהנה בגמ' ב"מ שם מ"ט. גרסינן
מיתבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה תלמוד
לומר הין צדק, והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך
שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק ע"כ, ובנמו"י שם
מבואר שאין זו אסמכתא אלא עשה דאורייתא ע"ש. וז"ל
רש"י כתובות פ"ו. בד"ה פריעת בע"ח מצוה, מצוה עליו
לפרוע חובו ולאמת דבריו דכתיב הין צדק, שיהא הן
שלך צדק ולא שלך צדק עכ"ל. וע"ש בגליון הש"ס
ובראשונים בשטמ"ק מה שהקשו על רש"י, ואכ"מ.
ובאמת יש להקשות איזו שייכות יש לאיסורא דהן ולא
שלך צדק שצריך לאמת דיבורו לפרשת משקלות, ויותר
היה שייך לפרשת מדבר שקר תרחק וכדומה, ולמה
נסמכה דוקא לכאן. ונראה לבאר ע"פ מה שהבאנו
בקונ"ש ב"מ ש' כ"ה או' א' בשם החינוך מ' רנ"ח, והוא
מתו"כ פ' קדושים פ' ח', דלפיכך כתבה התורה בלאו
דמשקלות לא תעשו עול במשפט מפני שהמודד נקרא
דיין, ואם שיקר במידה הרי הוא מקלקל את הדין, ע"ש
שהארכנו בזה, והשתא נראה לומר שלפיכך כתבה התורה
דין הן שלך צדק בפרשת משקלות, לומר לנו דגם דין זה
הוא מדין דיין ויש להן שלך צדק כח פסק דין במתנה
מועטת, וזהו שכתב הנמו"י שאינו יכול לחזור בו וגם
כופין.

Connection to Rosh Hashana

15. Alshich, Vayikra 19:35

(לה) ולענין הכתובים יאמר, כי הנה ידענו כי ביום ראש השנה יעמיד הוא יתברך במשפט כל יצורי עולם, ואז יקצוב לכל איש ואיש פרנסת שנתו, כמאמרם ז"ל (ביצה טז א) מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה לראש השנה. והוא לפי מה שיעלה משפטו ודינו ביום ההוא לפי מעשיו. ולכן אם מדמי קצבתו אשר נשפט בשמים יקנה מקח קרקע או מטלטלין, ויטעו אותו במדה שהיא מדת קרקעות או במשקל או במשורה מטלטלין, ויתנו לו לפי הטעות שוה מאה וחמשים במאתים, הלא נמצאו עושים עול במשפט הידוע, הוא המשפט לאלהים בראש השנה, שמחסרין מקצבת דמי הקונה ומוסיפין בקצבת המוכר. נמצא עול במשפט אשר נשפטו שניהם. והוא הדין בהפכו אם הטעו למוכר.

16. Birkas Shimon, Parshas Ki Teitzei

והנראה דהנה לצד הענין במאזני נדק צפשוטו וכמשמעו שלא לשקר במדות צבואו למכור או לקנות מחצרו, יש גם ענין של מאזני נדק צמה שאדם שוקל צדעתו להעריך את ענמו או את חצרו, וצוה אזהרה גדולה לא רק שלא ישקר במזיד אלא שלא יטעה את ענמו כנוגע צדצר,

The Torah Lifestyle

Rav Shimshon Refael Hirsh, Vayikra 19:35

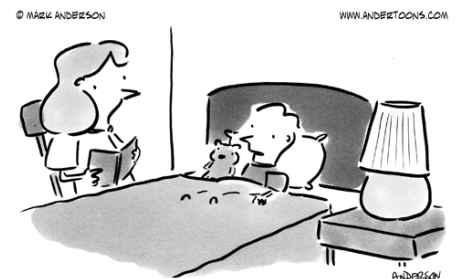
The laws of just weights and measures are equated with those of עריות (*Bava Basra* 88b); moreover, the punishment for transgression of the laws of weights and measures is worse than the punishment for transgression of the עריות: עריות קשה עונשן של מידות יותר מעונשן של עריות: עריות are the basis of personal morality and family life, whereas מידות are the basis of communal life. But the Torah does not forbid dishonesty in weights and measures only when actually used in a fraudulent act; for, as we have already noted, that constitutes common theft. Rather, the Torah regards the very possession of measures and the very act of measuring as acts of משפט. Every measure owned by a Jew, any material measured out by a Jew, becomes a Jewish act of משפט, a symbol of Jewish respect for justice. Thus, the Torah represents justice itself — in its most absolute form — as a sanctuary to be kept inviolate by every Jew. The Torah's will is that a sense of justice, respect for justice, and honesty be basic character traits of the Jewish nation.

The הין measure is included in the איפה measure; hence, the words הין צדק seem to be redundant. From this seeming redundancy our Sages derive (*Bava Metzia* 49a) שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק “that your yea

shall be yea, and your nay, nay.” And we also derive from here the principle that a Jew must maintain the sanctity of his word — whether in testifying to something or promising something: דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה (ibid.).

17. Kedushas Levi, Avos Perek 2

במשנה בפרק שני דאבות ר"ג בנו של ר' יהודה הנשיא ה' אומר יפה ת"ת עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון. הגה לכאורה המאמר הלז תמוה מאוד מדוע תלו חז"ל דברי תורה בדרך ארץ אך גראה לבאר ונבאר תחילה לתרץ קושית התו' על מאחז"ל (קידושין ט:). והיה אמונת עתך חוסן ישועות וכו' ששואלין אותו לעוה"ב שאלה ראשונה נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה ובמקום אחר אמרו חז"ל (סנהדרין ז:). תחילת דינו של אדם על דברי תורה ונראה לבאר דשאלה אחת הוא דהא בהא תליא כיון דעסק במשא ומתן באמונה שפיר עסק בתו' כשבא לחנותו ובא אדם ליקח אצלו ונותן לו מדה טובה ואיפת צדק והין צדק ואינו טומן משקלותיו במלח אז הוא זוכר בפסוק (ויקרא יט, לו) איפת צדק והין צדק יהיה לך ונמצא אם עוסק במשא ומתן באמונה אזי הוא לומד גם כן כי ח"ו שום דמאות ושום דבר רע אשר הוא מנגד התורה אינו עושה כי זוכר בכל מעשיו ובכל עת ורגע בתורה הקדושה שלא יעשה מדה רעה ח"ו וכן בכל דבר ונמצא אם עוסק במשא ומתן באמונה אזי גם כן הוא לומד ומתורץ קושית התוס' דשואלין אותו נשאת ונתת באמונה

"Let's say honesty isn't going to work.
What's the second best policy?"